

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

حقوق ادبی و هنری

(با مطالعه تطبیقی در حقوق ایران، فرانسه و مصر)

A-PDF

سید محمد مهدی
Watermark

(دانشیار دانشگاه فردوسی مشهد)

و

سید محمد مهدی قبولی در افشان

(دانشیار دانشگاه فردوسی مشهد)

حقوق ادبی و هنری (با مطالعه تطبیقی در حقوق ایران، فرانسه و مصر)

سعید محسنی / سیدمحمد مهدی قبولی درافشان

ناشر: مؤسسه انتشاراتی پژوهشکده مطالعات اسلامی در علوم انسانی

چاپ اول ۱۳۹۴ / ۵۰۰ نسخه

قیمت ۱۴۰۰۰ تومان

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۹۳۸۱۱-۱-۱

چاپ و صحافی: مؤسسه چاپ و انتشارات دانشگاه فردوسی مشهد

تلفن و دورنگار پژوهشکده مطالعات اسلامی در علوم انسانی:

ishm@um.ac.ir ۰۵۱-۳۸۸۰۴۸۵۰ - ۳۸۸۰۷۳۲۸

A-PDF

سرشناسه: محسنی، سعید، ۱۳۵۲ -

عنوان و نام پدیدآور: حقوق ادبی و هنری (با مطالعه تطبیقی در حقوق ایران، فرانسه و مصر) / سعید محسنی،

سیدمحمد مهدی قبولی درافشان

مشخصات نشر: مشهد: دانشگاه فردوسی مشهد، پژوهشکده مطالعات اسلامی در علوم انسانی، ۱۳۹۴.

مشخصات ظاهری: ۲۴۱ ص.

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۹۳۸۱۱-۱-۱

وضعیت فهرست نویسی: فیبا

یادداشت: کتابنامه.

موضوع: مالکیت معنوی - ایران

موضوع: مالکیت معنوی - فرانسه

موضوع: مالکیت معنوی - مصر

موضوع: حق مؤلف - مطالعات تطبیقی

موضوع: حقوق تطبیقی

شناسه افزوده: قبولی درافشان، سیدمحمد مهدی ۱۳۵۶ -

شناسه افزوده: دانشگاه فردوسی مشهد، پژوهشکده مطالعات اسلامی در علوم انسانی

رده بندی کنگره: ۱۳۹۲ ح۷/م۳ KMH1155

رده بندی دیویی: ۳۴۶/۵۵۰۴۸

شماره کتابشناسی ملی: ۳۴۸۵۷۰۲

به نام خداوند جان آفرین حکیم سخن در زبان آفرین

بی تردید دانش فقه اصیل ترین، اصلی ترین و پررونق ترین دانش در حوزه تمدن اسلامی بوده و هست. این دانش با این پشتوانه‌ی سترگ، قرن‌های متمادی، یگانه نهاد و مرجع اداری جوامع اسلامی بوده است و توانسته است به خوبی از عهده‌ی حل مشکلات مسلمانان برآید. با این همه در دو قرن اخیر، هم‌زمان با رشد و گسترش دانش حقوق در اروپا، افزون بر ورود فن آوری و زندگی غربی به کشورهای اسلامی، بانی نظام‌های حقوقی غربی نیز کم کم به جوامع اسلامی باز شد و در این دوران فقه اسلامی با نظام‌های حقوقی دیگر، که قرن‌های طولانی در موطن خویش ره پیموده بودند، دچار تلاقی و مواجهه گردید. در پی سيطرة سیاسی و تکنولوژیک جوامع غربی، دانش حقوق توانست حضور خود را در ممالک اسلامی، پرتنگ‌تر کند. این روند با آغاز جنبش مشروطه خواهی و تدوین قوانین جدید، سرعت گرفت و الگوها، قوانین ماهوی و شکلی غربی در قوانین مصوب ایران، حضوری آشکار و ملموس یافت.

دانش‌های فقه و حقوق، حداقل در شش عرصه قابل مقایسه و دارای مشترکاتی هستند: موضوع؛ هدف؛ روش؛ مبانی؛ منابع؛ شاخه‌ها؛ بررسی همه جانبه این عرصه‌ها نیازمند تحقیقاتی ژرف و گسترده است. پرسش‌های مهمی که امروزه به ویژه در عصر استقرار نظام جمهوری اسلامی در ایران در برابر فقه اسلامی رُخ می‌نماید آن است که آیا می‌توان میان حقوق اسلامی با حقوق مدرن الفتی ایجاد کرد؟ آیا در نظام حقوق اسلامی، واژگان اساسی حقوق نیاز به بازتعریف دارد؟ نگاه اسلام به انسان، چه تأثیری بر آموزه‌های حقوق اسلامی دارد و چه افتراق‌هایی با حقوق غربی ایجاد می‌کند؟ حقوق اسلامی به عنوان یک نظریه اخلاقی، دارای چه کارویژه‌هایی است؟ عنصر مصلحت که بر امکان فهم عقلی و عرفی انسان تأکید می‌ورزد، در نظام حقوق اسلامی از چه جایگاهی برخوردار است؟ تحولات اجتماعی چه ارتباطی با نظریه‌های حقوق اسلامی برقرار می‌کنند؟ پاسخ به این پرسش‌ها نیازمند بذل جهد وافر از سوی اندیشمندان و فرهیختگانی است که سال‌ها تلاش و ژرف‌اندیشی خویش را بر این گونه مسائل، متمرکز ساخته‌اند. در این میان، از سویی بخشی از این سهم را دانشگاه‌ها و مراکز آموزش عالی عهده‌دار شده‌اند و از سوی دیگر

سهم حوزه‌های علمی در دست‌یابی به این مهم، انکارناپذیر است. جامعه‌ی در حال گذار ایران با چالش‌های جدی در عرصه‌های مختلف فرهنگی، اقتصادی، سیاسی و حقوقی مواجه است که جملگی ناهمی عمیق و بلندمدت را به مقولاتی نظیر آنچه ذکر شد می‌طلبد و البته پرواضح است که رشته‌های علوم انسانی در فرهنگ‌سازی سیال و تحول‌پذیر به جای فرهنگ ایستا و با ثبات بسیار نقش آفرین‌اند. بر این اساس، گروه فقه و حقوق پژوهشکده‌ی مطالعات اسلامی در علوم انسانی با اهداف زیر، فعالیت خود را آغاز کرد:

- فراهم آوردن زمینه جهت گسترش پژوهش‌های فقهی و حقوقی.
- ایجاد نهضت تولید علم و جنبش نرم‌افزاری در حیطه‌ی دانش‌های فقه و حقوق.
- ارائه‌ی نظریه‌های نوین در عرصه‌ی حقوق اسلامی.
- کمک به تقریب معرفت‌شناسانه‌ی دانش فقه و حقوق به یکدیگر.
- کمک به افزایش ظرفیت علمی فقه در محیط جامعه.
- کمک به بالندگی فزاینده‌ی ظرفیت تخصصی فقه و حقوق اسلامی در فضای عمومی و نخبگان جامعه.

این گروه که با توجه به ظرفیت‌های بالای حوزه‌ی علمی مشهد مقدس و دانشگاه فردوسی مشهد، از توانمندی‌های بالفعل و بالقوه‌ای برخوردار است، توانست در ظرف مدت دو سال از بدو تشکیل، گام مؤثری در فراهم‌آوری دکترین‌های علمی در زمینه‌ی حقوق اسلامی بردارد که انتشار دو کتاب و در آستانه‌ی نشر بودن سه کتاب دیگر، از جمله‌ی این تلاش‌هاست.

کتاب «حقوق ادبی و هنری» با رویکردی تطبیقی که به خنامه‌ی اندیشمندان گرامی آقایان دکتر سعید محسنی و دکتر سید محمد مهدی فکری در ایشان - اعضای محترم هیأت علمی دانشگاه فردوسی مشهد - تألیف شده است، از آثار بسیار خوب و سودمند در عرصه‌ی حقوق مالکیت‌های فکری است که به زبان فارسی تدوین یافته است. از خداوند بزرگ توفیقات روزافزون را برای مؤلفان محترم این اثر گرانسنگ خواستاریم.

پژوهشکده مطالعات اسلامی در علوم انسانی

دانشگاه فردوسی مشهد

فهرست مطالب

۹.....	مقدمه.....
۱۳.....	بخش مقدماتی کلیات.....
۱۷.....	فصل نخست - تاریخچه حمایت از حقوق ادبی و هنری.....
۱۸.....	مبحث نخست - سوابق ملی.....
۱۸.....	بند نخست - حقوق انگلستان.....
۱۹.....	بند دوم - حقوق فرانسه.....
۲۰.....	بند سوم - حقوق مصر.....
۲۱.....	بند چهارم - حقوق ایران.....
۲۳.....	مبحث دوم - سوابق بین‌المللی.....
۲۵.....	بند نخست - کنوانسیون برن.....
۲۶.....	بند دوم - کنوانسیون ژنو (کنوانسیون جهانی حقوق پدیدآورنده).....
۲۷.....	بند سوم - ضمیمه تربیس.....
۲۸.....	بند چهارم - سایر مقررات بین‌المللی.....
۳۱.....	فصل دوم - ماهیت حق پدیدآورنده بر اثر ادبی و هنری.....
۳۱.....	مبحث نخست - حقوق ادبی و هنری به مثابه دستمزد کار.....
۳۳.....	مبحث دوم - حقوق ادبی و هنری به مثابه حقوق وابسته به شخصیت.....
۳۴.....	مبحث سوم - حقوق ادبی و هنری به عنوان نوعی حق مالکیت.....
۴۰.....	مبحث چهارم - حقوق ادبی و هنری به عنوان حقی ویژه.....
۴۱.....	فصل سوم - مشروعیت حقوق ادبی و هنری.....
۴۱.....	مبحث نخست - ادله مخالفان مشروعیت مالکیت‌های فکری.....
۴۱.....	گفتار نخست - ادله حرمت کتمان علم.....
۴۳.....	گفتار دوم - حرمت دریافت اجرت بر انجام واجبات.....
۴۴.....	گفتار سوم - ناسازگاری پذیرش مالکیت‌های فکری با قاعده تسلیط.....
۴۴.....	گفتار چهارم - عدم امضای شرعی حقوق مزبور.....
۴۵.....	مبحث دوم - ادله موافق با مشروعیت مالکیت‌های فکری.....
۴۵.....	گفتار نخست - بنای عقلا.....
۴۶.....	گفتار دوم - عمومیت ادله.....
۴۸.....	گفتار سوم - عرف.....
۴۹.....	گفتار چهارم - حکم حکومتی.....

بخش نخست - آثار مورد حمایت و پدیدآورندگان آن ۵۱

فصل نخست- شرایط و انواع آثار مورد حمایت ۵۱

مبحث نخست- شرایط آثار مورد حمایت ۵۱

گفتار نخست- اصالت اثر ۵۲

گفتار دوم- تجسم خارجی اثر ۵۹

گفتار سوم- عدم تغایر با نظم عمومی و اخلاق حسنه ۶۳

گفتار چهارم- لزوم یا عدم لزوم رعایت تشریفات ۷۱

بند نخست- اصل عدم لزوم تشریفات ۷۱

بند دوم- استثنائات اصل عدم لزوم تشریفات ۷۵

مبحث دوم- انواع آثار مورد حمایت ۷۸

گفتار نخست- آثار نوشتاری ۷۹

گفتار دوم- آثار شنیداری و دیداری ۸۴

گفتار سوم- آثار تجسمی ۸۹

گفتار چهارم- نرم افزارها و سایر آفریننده های رایانه ای ۹۰

گفتار پنجم- سایر آثار مورد حمایت ۹۶

فصل دوم- پدیدآورندگان ۱۰۳

مبحث نخست- آثار پدیدآمده ناشی از اجرای تعهد قراردادی ۱۰۶

گفتار نخست- قرارداد پیمانکاری ۱۰۶

گفتار دوم- قرارداد کار ۱۰۹

گفتار سوم- قرارداد تهیه اثر شنیداری و دیداری ۱۱۳

مبحث دوم- آثار دارای نام مستعار یا فاقد نام ۱۱۶

مبحث سوم- آثار دارای پدیدآورندگان متعدد ۱۱۸

گفتار نخست- آثار جمعی ۱۱۹

گفتار دوم- آثار مشترک ۱۲۱

بخش دوم - حقوق پدیدآورنده و قراردادهای مربوط به آن ۱۲۵

فصل نخست- حقوق مادی ۱۲۷

مبحث نخست- حقوق مادی در دوران حیات پدیدآورنده ۱۲۸

گفتار نخست- حق انتشار اثر ۱۲۸

گفتار دوم- حق عرضه و اجرای اثر ۱۳۹

گفتار سوم- حق ترجمه اثر ۱۴۳

گفتار چهارم- حق اقتباس از اثر ۱۴۵

گفتار پنجم- حق استفاده از جایزه و پاداش ۱۴۶

گفتار ششم- حق تعقیب ۱۴۷

گفتار هفتم- حق واگذاری حقوق مادی اثر ۱۵۱

مبحث دوم- حقوق مادی پس از وفات پدیدآورنده ۱۵۱

گفتار نخست- قائم مقامان پدیدآورنده ۱۵۲

گفتار دوم- مدت حمایت پس از وفات پدیدآورنده ۱۵۵

بند نخست- اصل (قاعده کلی) ۱۵۶

بند دوم- استثنائات	۱۵۷
فصل دوم- حقوق معنوی	۱۶۶
مبحث نخست- مفهوم و ویژگی‌های حقوق معنوی	۱۶۶
گفتار نخست- دائمی بودن	۱۶۷
گفتار دوم- غیرقابل انتقال بودن	۱۷۰
گفتار سوم- غیر قابل توقیف بودن	۱۷۳
گفتار چهارم- عدم شمول مرور زمان	۱۷۴
مبحث دوم- انواع حقوق معنوی	۱۷۵
گفتار نخست- حق تصمیم‌گیری در مورد انتشار و عرضه اثر	۱۷۵
گفتار دوم- حق پدیدآورنده در خصوص انتساب اثر به وی (حق حرمت نام و عنوان پدیدآورنده)	۱۷۹
گفتار سوم- حق حرمت اثر	۱۸۳
گفتار چهارم- حق پدیدآورنده نسبت به اصلاح یا استرداد اثر	۱۸۶
بند نخست- مفهوم و جایگاه حق اصلاح یا استرداد	۱۸۷
بند دوم- گستره حق اصلاح یا استرداد	۱۹۴
بند سوم- آثار حق اصلاح یا استرداد	۲۰۲
فصل سوم- قواعد حاکم بر قراردادهای راجع به حقوق مادی پدیدآورنده	۲۰۶
مبحث نخست- قواعد عمومی حاکم بر قراردادهای واگذاری	۲۰۷
گفتار نخست- مسائل مربوط به اراده	۲۰۷
بند نخست- لزوم اظهار اراده	۲۰۸
بند دوم- بررسی امکان انعقاد قرارداد توسط نماینده	۲۱۲
گفتار دوم- مسائل مربوط به موضوع قرارداد	۲۱۹
بند دوم- لزوم معلوم و معین بودن موضوع قرارداد	۲۲۳
بند سوم- مسائل ویژه مربوط به عوض قرارداد	۲۲۹
مبحث دوم- قواعد ویژه برخی از قراردادهای بهره‌برداري	۲۳۳
گفتار نخست- قرارداد انتشار	۲۳۳
بند نخست- ماهیت حقوقی قرارداد انتشار	۲۳۵
بند دوم- برخی احکام ویژه قرارداد انتشار	۲۵۳
گفتار دوم- قرارداد عرضه	۲۶۸
بند نخست- ماهیت حقوقی قرارداد عرضه	۲۶۹
بند دوم- احکام ویژه قرارداد عرضه	۲۷۰

بخش سوم - شیوه‌های حمایت ۲۷۵

فصل نخست- حمایت‌های مدنی	۲۷۵
مبحث نخست- ضمانت‌اجراهای مدنی	۲۷۵
گفتار نخست- دعاوی مدنی پیش‌بینی شده در نظام حقوقی فرانسه برای حمایت از حقوق ادبی و هنری	۲۷۶
بند نخست- مسئولیت مدنی مبتنی بر قواعد عام	۲۷۷
بند دوم- مقررات ویژه حقوق ادبی و هنری در خصوص دعوی مسئولیت مدنی	۲۷۸
بند سوم- دعوی تقلب (تشبیه‌سازی)	۲۸۰

۲۸۴	گفتار دوم- ضمانت اجرای مدنی حمایت کننده از حقوق ادبی و هنری در حقوق مصر
۲۸۵	گفتار سوم- ضمانت اجرای مدنی حمایت کننده از حقوق ادبی و هنری در حقوق ایران
۲۸۶	بند نخست- مبانی مسئولیت مدنی با تأکید بر نقض حقوق ادبی و هنری
	بند دوم- متون قانونی ناظر بر مسئولیت مدنی ناشی از نقض حقوق ادبی و هنری در نظام حقوقی ایران
۲۹۴	
۲۹۹	مبحث دوم- اقدامات تأمینی
۳۰۶	فصل دوم- ضمانت اجرای جزایی
۳۰۶	مبحث نخست- ضمانت اجرای جزایی در حقوق فرانسه و مصر
۳۰۷	گفتار نخست- حقوق فرانسه
۳۱۰	گفتار دوم- حقوق مصر
۳۱۱	مبحث دوم- ضمانت اجرای جزایی در حقوق ایران
۳۱۲	گفتار نخست- جرم نشر، پخش و عرضه اثر دیگری
۳۱۶	گفتار دوم- جرم به کار بردن نام، عنوان و نشان ویژه معرف اثر متعلق به دیگری
۳۱۷	گفتار سوم- جرم عدم ذکر نام پدیدآورنده و عنوان و نشان ویژه معرف اثر
۳۱۷	گفتار چهارم- جرم تغییر و تحریف اثر
۳۱۷	گفتار پنجم- جرایم مربوط به نرم افزارهای رایانه ای
۳۱۹	گفتار ششم- جرایم مربوط به نقض حقوق ادبی و هنری در بستر مبادلات الکترونیکی
۳۲۲	گفتار هفتم- سایر جرایم
۳۲۵	فهرست منابع و مآخذ

A-PDF

Watermark

مقدمه

انسان به کمک توانایی فکر و اندیشه و ذوق سلیم که ذات باری در وجود او به ودیعه گذارده، توانسته است در طول تاریخ و به تدریج، با ابداعات و خلاقیت‌های خود، جهان را تحت سلطه و تسخیر درآورده، با پرده برداشتن از بسیاری از مجهولات، موجب توسعه علمی و فناوری گردد و با استفاده از قریحه خدادادی، آثار ادبی و هنری قابل تمیّه و ارائه نماید. بدیهی است تحولات به دست آمده مرهون ابداعات فکری و جلوه جهد فراوان انسان‌های تلاش‌گر، هنرمند و صاحبان ذهن‌های خلاق و بدیع می‌باشد. پر واضح است تولید آفرینه‌های فکری، علمی و هنری مستلزم صرف سرمایه عمر و تلاش شایان ذهنی و فکری پدیدآورنده است و به سختی حاصل می‌آید. در گذشته ابعاد مادی این سرمایه‌های فکری چندان قابل توجه نبود. حال آن که امروزه با پدید آمدن و توسعه ابزارهای صنعتی و فنی، از سویی، امکان تحصیل درآمدهای سرشار از این رهگذر فراهم آمده است و از سوی دیگر، امکان دست یازیدن طماعان و فرصت‌طلبان به حاصل فکر و اندیشه آفرینندگان این دسته آثار فزونی یافته است. این باقیمت علم حقوق را بر آن داشته تا با استفاده از ظرفیت‌های وجودی‌اش، به حمایت از پدیدآورندگان و صاحبان فکر و اندیشه همت گمارد. تحول در گستره‌اشیایی که موضوع حقوق مالی هستند، در این راستا صورت گرفت. اگر تا چندی پیش، سخن از اشیاء مادی و محسوس به عنوان موضوع حق مالی بود، امروزه با پیشرفت‌های علمی و فناوری در عرصه‌های گوناگون زندگی بشری، موضوع حق منحصر به اشیاء مادی نبوده، اشیاء و اموال غیر مادی نیز به عنوان موضوع حق، مورد پذیرش قرار گرفته است. به تدریج توسعه حمایت‌ها از این دسته حقوق باعث گردید که شاخه‌ای جدید و مستقل تحت عنوان حقوق مالکیت‌های فکری به وجود آید و حتی سازمان مستقلی تحت عنوان سازمان جهانی مالکیت فکری برای سامان‌دهی حمایت‌های بین‌المللی در این خصوص تشکیل شود.

مالکیت‌های فکری که امروزه از مهم‌ترین انواع حقوق به‌شمار می‌آید، دارای انواع متعددی

است که به دو دسته اصلی مالکیت‌های ادبی و هنری^۱ و مالکیت‌های صنعتی^۲ تقسیم می‌شود، که هر یک از این دو دسته نیز دارای اقسامی است. از میان این دو دسته، مالکیت‌های ادبی و هنری به‌ویژه با توجه به تکیه‌ای که بر فرهنگ و اندیشه دارد، از جایگاه ویژه‌ای در عرصه ملی و بین‌المللی برخوردار است. برای حمایت از این دسته مالکیت‌ها، قانون‌گذاری‌های ملی و بین‌المللی مقررات ویژه‌ای تدوین نموده‌اند. در این میان در نظام تقنینی ایران در سال ۱۳۴۸ قانونی تحت عنوان «قانون حمایت از مؤلفان و مصنفان و هنرمندان» و پس از آن نیز مقررات اندک و پراکنده‌ای در این خصوص به تصویب رسید که دارای ابهامات و خلأهای فراوانی است. ضمن این که قوانین اصلی موجود در کشور در این خصوص نسبتاً قدیمی و نامتناسب با شرایط موجود است. این در حالی است که گسترش فوق‌العاده آثار ادبی و هنری و اهمیت و ارزشی که آفرینه‌های مزبور از جهت فردی و اجتماعی پیدا کرده و نقشی که در توسعه فرهنگی، اجتماعی و اقتصادی جامعه ایفا می‌نماید، موجب گردیده که حمایت‌های حقوقی از آثار مزبور ضرورت و اهمیت روزافزون یابد. به‌علاوه در سطح بین‌المللی و منطقه‌ای، تحولات زیادی در این زمینه رخ داده و فناوری‌های جدید و شیوه‌های نوین انتقال اطلاعات بر اهمیت و پیچیدگی مسأله افزوده است. همچنین الحاق به برخی از کنوانسیون‌های بین‌المللی از جمله کنوانسیون برن که مخصوص حقوق ادبی و هنری است، شرط لازم برای عضویت در سازمان جهانی تجارت است. با این حال در ادبیات حقوقی کشور در زمینه حقوق مالکیت فکری و به‌ویژه حقوق ادبی و هنری آثار علمی اندکی وجود دارد که به‌رغم تلاش ارزنده نگارندگان آن، دارای نواقصی است. از سویی، در آثار محدود مزبور توجه لازم به مبانی فقهی صورت نگرفته است. از سوی دیگر، دو مقام حقوق با سایر نظام‌های حقوقی، آخرین تغییرات و تحولات کشورهای مزبور مورد توجه قرار نهموده است. بنابراین شایسته و بایسته است که ضمن پرداختن به مبانی شرعی و فقهی این دسته حقوق، ماهیت حقوق مزبور تبیین گردیده، آثار مورد حمایت با توجه به مبانی حقوق اسلامی ایران مشخص شده و حمایت‌های حقوقی از آثار مزبور و شرایط آن با بهره‌گیری از ادبیات ارزشمند فقهی و استفاده از تجارب پیشرفته بشری به‌ویژه کشورهایی که خاستگاه این دسته از حقوق هستند، مورد باز کاوی قرار گیرد. بدین جهت در این پژوهش از دستاوردهای حقوق فرانسه به‌عنوان یکی از پیشروان عرصه حقوق ادبی و هنری و نظام حقوقی مصر به‌عنوان یک نظام حقوق اسلامی که از تجارب حقوق غرب برخوردار بوده، بهره گرفته و با توجه به مبانی فقهی، به تحلیل نظام حقوقی ایران خواهیم پرداخت.

در نظام حقوقی ایران درباره حقوق ادبی و هنری سؤالات فراوانی وجود دارد که باید در جستجوی پاسخ آن بود. به عنوان نمونه آیا می توان با توجه به مبانی شرعی و فقهی، حقوقی را تحت عنوان حقوق ادبی و هنری مورد شناسایی قرار داد؟ بر فرض مثبت بودن پاسخ، چه آثار و مشمول برخوردار از حقوق ادبی و هنری است؟ و انواع امتیازات و حقوق شناخته شده برای پدیدآورندگان آثار ادبی و هنری چیست؟ و چه شخص یا اشخاصی را می توان به عنوان صاحبان و ذی نفعان این دسته حقوق به شمار آورد؟ وانگهی در صورت نقض حقوق شناخته شده برای پدیدآورندگان آثار ادبی و هنری، چه ضمانت اجراهایی در نظام های حقوقی مورد بحث وجود دارد؟

در راستای پاسخ گویی به سؤالات مزبور، ابتدا در بخش مقدماتی به تبیین کلیات بحث در خصوص تاریخچه حمایت از حقوق ادبی و هنری، ماهیت حق پدیدآورنده و مشروعیت حق ادبی و هنری، پرداخته، پس از آن در بخش نخست از شرایط و انواع آثار مورد حمایت و نیز اشخاصی که به عنوان پدیدآورنده شناخته می شوند، سخن خواهیم گفت. سپس حقوق پدیدآورنده اعم از حقوق مادی و معنوی وی را در بخش دوم مورد مطالعه قرار داده و در نهایت در بخش سوم به بررسی شیوه های حمایت از حقوق پدیدآورنده اعم از ضمانت اجراهای مدنی و جزایی در این خصوص خواهیم پرداخت.

هرچند نمی توان ادعا نمود که این تحقیق عاری از نقیصه است، لیکن انتظار می رود دستاوردهای حاصل از آن بتواند از سویی، گامی جهت بر کردن خلأهای قانونی و اصلاح و تکمیل قوانین بوده و از سوی دیگر، برای استفاده توسط مراجع قضایی و محاکم دادگستری و دیوان های داور مؤثر باشد. ضمن این که امید است، این پژوهش راه را برای پژوهش های عمیق تر پژوهشگران و اساتید را بویکتر تطبیقی و فقهی به مقوله حقوق ادبی و هنری هموار سازد و منبعی برای مطالعه دانشجویان حقوق فراهم آورد.

طبیعی است دیدگاه های سازنده و اصلاحی اساتید و صاحب نظران وادی حقوق مالکیت های فکری برای نگارندگان مغتنم بوده، مایه تعالی اثر در چاپ های بعدی خواهد بود.